

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMINĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

Abonamentul

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

Articolele și corespondența

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu,
str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se
înapoiază. — Scrisorile nefrancate se retuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de
mai multe ori se dă rabat corespunzător.
Inserțiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Tele-
grafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

21 OCTOMBRIE 1948 — 21 OCTOMBRIE 1956

Sîntem iarăși una . . .

Așa s-a rugat Mintuitorul înainte de cinstitele Sale patimi: „ca toți (credincioșii) să fie una” . . . (In. 17, 21). Așa îi îndemna și Sf. Apostol Pavel pe creștinii din Corint: să nu se certe unii cu alții, să nu se împartă în grupuri vrășmașe, unii ai lui Petru, alții ai lui Pavel, unii ai lui Apollo și alții ai lui Hristos, ci să păzească unitatea credinței, a păcii și a dragostei. Că ei sînt „un trup” și au „un cap”, pe Iisus Hristos. Că ei sînt „o clădire” — un templu — și au „o temelie”, pe Iisus Hristos, „piatra cea din capul unghiului”. Petru, Pavel, Apollo și toți ceilalți apostoli sînt numai slujitori al lui Hristos, care zidesc pe temelia care e pusă, pe Iisus Hristos.

O credință, o Biserică:

Așa a fost dela început și în sinul poporului român. Toți românii erau de o singură credință și aveau o singură Biserică: ei erau credincioși ai Bisericii ortodoxe, care a păstrat învățătura Mintuitorului și așezămintele sfinților apostoli neschimbate. Ei nu cunoșteau ce este cearta pentru credință, ce este desbinarea religioasă. Că între ei nu erau grupuri, ci toți cu o inimă și cu un glas cinsteau pe Mintuitorul, pe Sfînta lui Maică, pe sfinții Apostoli și pe toți sfinții și se îndulceau cu sfintele slujbe și învățături ale Bisericii. Ce frumoasă și plăcută era Mintuitorului și sfinților Lui această unitate a tuturor românilor în Biserică Sa cea sfîntă! Și ce roade bune a avut unitatea aceasta nu numai pentru credință, ci și pentru poporul român! Că scris este: „Ce bine și frumos este cînd sînt frații împreună!” Și iarăși știut este că „unirea face puterea”, pe cînd cearta și dezbinarea este slăbiciune. Unitatea a fost puterea românilor întotdeauna.

Împăratul a vrut să ne desbina

Ajuns-a însă Ardealul în 1688 sub stăpînirea străină a împăratului din Viena. Acestuia nu i-a plăcut unitatea românilor și a căutat să-i împartă în două tabere.

Cum? — Prin religie. Așa și-a pus în mișcare generalii și cătanele, guvernul și slujbașii și a reușit în 1698 să silească pe cîțiva protopopi (38 din 54 cîți erau în Ardeal) să declare că ei se unesc cu catolicii. Dar și aceștia au zis: așa ne unim, ca legea noastră strămoșească să rămîna neschimbată. Așa s-a început

La „Catedrala reîntregirii bisericești”
din Alba-Iulia
(21 octombrie 1948)

împărțirea românilor în două: „uniți” și „neuniți”, greco-catolici și ortodocși. Împăratul și grozii își făceau socoteala: dacă românii ardeleni sînt „uniți” ei vor fi despărțiți de românii moldoveni, olteni și munteni, care au rămas ortodocși, și dacă românii ardeleni vor fi împărțiți în două, ei se vor certa unii cu alții și puterea lor va slăbi și noi îi vom stăpîni mai ușor. Că așa-i vorba din bătrîni:

„cînd doi se ceartă, al treilea cîștigă”. Să certau „proștii” și cîștigau „domnii”. Dar „socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din tîrg”. Așa și socoteala împăratului și a grozilor nu s-a împlinit întocmai. Ei au reușit să-i împartă cu sila pe romîni în două Biserici rominești, dar n-au reușit să-i desbina în așa fel încît să se vrăjmășească unii pe alții și să rupă orice legături frățești întreolaltă. „Singele apă nu se face” — zice poporul. — Și zicala asta s-a arătat adevărată și de astădată.

De aceia, cu toate că erau împărțiți în două Biserici, românii tot una au rămas.

Toți sîntem romîni

În primul rînd, ei își dădeau seama că fie „uniți”, fie ortodocși, toți sîntem romîni, că și „unitul” și ortodoxul erau tot romîni, aveau aceeași limbă, același port românesc, aceleași datini și aceleași năzuințe. Toți trebuiau să pună umărul și sufletul ca poporul român să ajungă la o stare mai bună. Așa vedem pe românii din Ardeal luptînd alături de românii din Țara Romînească și Moldova ca să se îplinească iarăși visul lui Mihai Viteazul, ca toți românii să fie uniți într-o singură țară. Și lupta aceasta a isbindit. A isbindit pentru că în ea au fost una toți românii, fără întrebare că sînt „uniți” sau ortodocși. Tot așa vedem pe românii ardeleni luptînd umăr la umăr, în revoluția lui Horia [1784], în revoluția din 1848 și altădată, pentru drepturile poporului român, pentru a înlătura iobăgia și asuprirea națională. Și această luptă a ajuns la bun sfîrșit, pentru că românii au fost una, „uniții” și ortodocșii înțelegînd că numai dacă luptă împreună românii pot birui. Ei se știau toți romîni și de aceea erau una în lupta pentru binele poporului.

Toți avem aceeași „lege strămoșească”

Dar românii ardeleni au rămas una și cu credința. Ortodocșii au rămas în Biserică strămoșilor lor și în învățătura și rînduelile ei. Dar oare „uniții” și-au

schimbat „legea”? Ferit-a sfântul! Ei n-au primit nimic din învățăturile și așezămintele catolicilor; ei au păstrat tot vechea „lege strămoșească”, adică credința și rinduelile ortodoxe, în care au fost crescuți strămoșii lor. Intre o parohie ortodoxă și o parohie greco-catolică nu era nici o deosebire. Credincioșii nu știau să fie vreo deosebire între „uniți” și „neuniți”, că în oricare biserică ai fi mers, o vedeai la fel aranjată, cu ico-nostas și picturi de sfinți, vedeai altarul la care slujeau în limba romină preoți la fel îmbrăcați, auzeau aceleași cântări dela strană, cântate din aceleași cărți de slujbă, luai parte la aceiași Sf. Liturghie a sf. Ioan Gură de Aur, sf. Vasile cel Mare și sf. Grigorie Dialogul și te împărțășeau cu trupul și singele Domnului din același potir, sub forma pîinii și vinului. Iar celelalte slujbe le făceau preoții „uniți” și cei ortodocși după același Molitvelnic ortodox. Așa: botezul, mirungerea, spovedania, cununia, maslul, sfințirea apei, înmormintarea ș. a.

De aceea „uniți” mergeau la biserică ortodoxă și la preotul ortodox și „neuniți” mergeau la biserică „unită” și la preotul „unit”, fără să se simtă că sînt deosebiți unii de alții, doar tot o credință și o rinduială, tot o „lege” era și aici și acolo! Cînd lipsea preotul „unit” din parohie, credincioșii „uniți” se duceau la biserică ortodoxă și își făceau slujbele la preotul ortodox, iar cînd lipsea preotul ortodox din parohie, credincioșii ortodocși se duceau la biserică „unită” și își făceau slujbele la preotul „unit”. Iar la sfeștani, la cununii, la masluri, la înmormintări și alte slujbe credincioșii chemau pe amîndoi preoții, „unitul” slujind la un loc cu ortodoxul.

Așa au trăit în bună înțelegere și pace „uniți” și „neuniți” toată vremea. Abia cu 50 de ani în urmă s-a ivit o „deosebire” între uniți și ortodocși. Pînă atunci în biserici cîntau și uniți ca și ortodocșii: „Și Duhului tău” „Doamne miluiește”. Atunci a venit poruncă să se cînte în bisericile unite: „și spiritului tău” „Doamne îndură-te spre noi”. Oare din această „deosebire” a ieșit ceartă între uniți și ortodocși? Nicidecum. Că toți își dădeau seama că „duh” e tot una cu „spirit” și „miluiește” cu „îndură-te”, așa cum cucuruz e tot una cu porumb sau cu păpușoiu și cartofi e tot una cu crumpini sau picioici. S-or certa și vrăj-măși rominii pentru cuvinte? — Doamne ferește! Așa că și după aceea rominii uniți și ortodocși au trăit mai departe în adevărată frăție creștinească și rominească.

De ce două biserici rominești?

De aici s-a născut în mintea rominilor „uniți” și ortodocși întrebarea: dacă toți sîntem romini, dacă toți avem aceiași „lege strămoșească”, de ce să fim despărțiți în două Biserici? — Numai din asta se știa că unu-i „unit” și altu-i ortodox, că unul ținea de vlădicul cel dela Blaj și altul de vlădicul dela Sibiu. Toate celelalte erau la fel și într-o parte și în alta. Ce rost avea atunci să mai stea despărțiți ceice erau de un neam și de o credință? Așa s-a pornit mișcarea ca rominii din cele două Biserici să se

unească în o singură Biserică. În care Biserică? — În Biserică de care țineau 12 milioane de romini; în Biserică, ale cărei rindueli și slujbe le aveau și „uniți” și „neuniți”. Adică în Biserică Ortodoxă Romină. De aceea rominii ardeleni au și încercat la 1798, la 1848, la 1918 să se unească iarăși într-o singură Biserică rominească. Cine i-a împiedecat? Tot împăratul dela Viena și grofii, care se bucurau cînd rominii erau împărțiți și nu puteau îngădui ca rominii să fie iarăși una.

O spun credincioșii: „domnii” ne-au împărțit și au vrut să rămînem împărțiți în două Biserici. Credincioșii întotdeauna au vrut să se unească, dar „domnii” „nu i-au lăsat. De aceea a trebuit să vie vremea cînd Dumnezeu” a coborît pe cei puternici de pe scaune și a ridicat pe cei smeriți, pe săraci i-a umplut de bunătați și pe cei bogați i-a scos afară deșerti”. (Lc. 1, 52—53), ca rominii „uniți” și ortodocși să-și poată împlini dorința și să fie iarăși una în Biserică strămoșească, așa cum una au fost înainte de 1698.

Adevărată înfrățire creștinească și rominească

După marele act al reîntregirii bisericesti din octombrie 1948, credincioșii romini din Ardeal se bucură că de acum nu mai sînt împărțiți, ci sînt înfrățiiți în aceeași Biserică rominească. Nu se mai despart femeia și bărbatul, familiile, sătenii, ca unii să meargă la o biserică, alții la altă biserică, ci toată familia și toți sătenii credincioși se duc la un loc. E pace și bună înțelegere și în familie și în comună și în țară între credincioșii romini, nu se mai ceartă rominii între ei pentru credință.

Credincioșii sînt mulțumiți că au conducerea bisericască în țară: „Sîntem mulțumiți că Biserică noastră — zic ei — este condusă de Patriarhul nostru din București”. Aceasta e Biserică cu adevărat rominească, pentru că are conducere rominească și nu e condusă de străini de peste hotare, care n-au nici o legătură cu poporul romin.

Credincioșii sînt mulțumiți că acum preoții vechi-ortodocși și cei reveniți slujesc laolaltă fără nici o deosebire, că se duc împreună în dumineci și sărbători la biserică la sf. Liturghie, că se împărțășesc toți de dreapta învățătură și de sfintele Taine și sfintele slujbe și lucrează împreună la binele Bisericii și mîntuirea sufletului. Nu s-a schimbat nimic din viața lor religioasă, că e aceeași slujbă și rinduială, numai cît acum sînt adunați toți la un loc, în fața aceluiași sfînt altar și cîntă cu un glas și cu o inimă măririle lui Dumnezeu. De aceea zic ei: „Nicio-dată nu ne-am simțit așa de mulțumiți sufleteste ca acum, cînd ne adunăm toți în aceeași biserică și preamărim pe Dumnezeu”.

Mulțumirea aceasta și-o arată credincioșii nu numai prin venirea lor la biserică și prin viața lor creștinească, ci și prin rîvna pentru zidirea de biserici și case parohiale, pentru pictarea bisericilor, pentru repararea bisericilor și a caselor parohiale și pentru tot ceice

e de trebuință și de folos bisericii. „Ne bucurăm — zic ei — că sîntem o singură Biserică și mai mult că ne înțelegem cu toții ca frații. Dacă este cazul să facem ceva pentru biserică, facem și dăm cu inimă bună, știind că oricare ar fi biserică — fie cea veche ortodoxă, fie cea revenită — sînt ale noastre”.

Bucurîndu-se în libertate de toate comorile de învățătură, slujbă și har ale Bisericii ortodoxe romine, ei spun: „Ne simțim ca lingă o mamă în cadrul Bisericii ortodoxe”. A spus-o mai înainte marele poet Mihail Eminescu că „Biserică ortodoxă este mama neamului rominească”: o spun astăzi credincioșii romini că Biserică ortodoxă este mama lor cea după duh, pentru că ea îi naște, la o viață nouă prin taina Sf. Botez, îi hrănește cu trupul și singele Domnului, îi luminează cu învățătura Mîntuitorului, îi mîngăie, îi întărește, îi îndrumază spre tot lucrul bun și mîntuitor.

Binecuvîntarea lui Dumnezeu, binecuvîntarea Mîntuitorului se revarsă mai din belșug peste toate sufletele, adunate acum în fața aceluiași altar strămoșesc, în sinul aceleiași Biserici rominești. Că unde-i unire și bună înțelegere acolo Dumnezeu revarsă binecuvîntările sale, — cum așa de frumos zice Psalmistul. Și după aceasta se va cunoaște că sîntem ucenicii Domnului, dacă vom avea dragoste între noi — cum ne spune Mîntuitorul însuși. Unitatea este rodul dragostei creștine, dar dragostea sporește atunci cînd toți sînt una.

Un gînd, un drum

Această unitate e o binecuvîntare și pentru poporul romin. De ce? Pentru că poporul e cu atît mai tare, cu cît este mai unit și e cu atît mai slab cu cît este mai împărțit, mai dezbinat. Împărțirea în două Biserici era o slăbiciune, o pagubă, unirea într-o singură Biserică rominească este un cîștig. De acum toți credincioșii au un singur gînd, merg pe un singur drum: drumul poporului romin. Cum zic credincioșii înșiși: „Sîntem una și în rugăciune și în muncă”. De aceea, drept zic aceiași credincioși: „numai cine nu-i bun romin vrea să fim despărțiți în două Biserici: celce-i romin bun acela se bucură că nu ne mai învrăjbim pentru credință, ci sîntem iarăși una”. Ne bucurăm nu numai noi, cei de azi, ci se bucură și strămoșii noștri, că s-a stins vrajba dintre romini și acum e pace, bună înțelegere și împreună lucrare. Și se vor bucura și copiii noștri că ei se vor simți cu adevărat frați întreolaltă fără nici o deosebire.

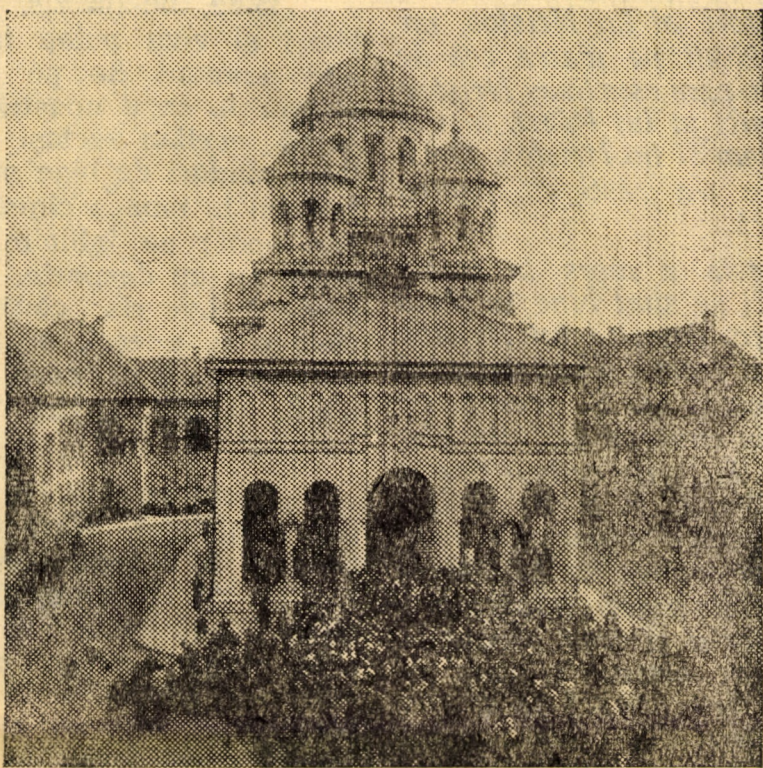
Acum nu mai primim porunci din afară, ci împlinim poruncile poporului romin, care își făurește prin muncă o viață mai bună. Acum nu ne mai plecăm urechea la șoaptele „domnilor” și străinilor, ci ne plecăm urechea la glasul poporului, la glasul lui Dumnezeu, care vrea ca fiecare popor să trăiască în pace și să-și zidească o viață mai bună pe pămînt.

Toți credincioșii au un gînd și un drum: drumul lui Dumnezeu, drumul poporului.

Continuare în pag. 3

Opt ani dela actul de unificare religioasă din Ardeal

La 21 octombrie 1956, se împlinesc opt ani de când preoțimea greco-catolică și credincioșii ei, și-au arătat dorința fierbinte de a nu mai sta despărțiți în ale credinței față de frații lor din Biserica ortodoxă română ardeleană. Această despărțire de două veacuri și jumătate, le-a fost îndeajuns, ca să înțeleagă lipsa de unitate sufletească în Transilvania. Despărțirea, în cele sufletești, a stricat mult, nu numai în ale credinței, dar chiar și în unitatea românească a poporului ardelean.

La 5 ani de reîntregire bisericească
(21 oct. 1953, în fața catedralei din Alba-Iulia)

Astfel, acțiunea celor 36 și a celor 400 preoți greco-catolici și a credincioșilor care i-au urmat cu gând bun și curat, răspunzând cu elan la chemarea Bisericii ortodoxe române, de a se întoarce acasă, s-a împlinit în ziua de 21 octombrie 1948. Săvârșirea actului de revenire s-a petrecut în cetatea Alba-Iulia la Catedrala „Reîntregirii” Bisericii Ortodoxe Române. Cu solemnitatea corespunzătoare actului, s-a binecuvîntat voința și dorința fermă a preoțimii greco-catolice și a credincioșilor care au consimțit cu dragoste la această unitate sufletească.

Pe fiecare zi ce se scurge, ne dăm tot mai bine seama cât a fost de păgubitoare această despărțire în ale credinței, între frații de același singe: ne certam și de cele mai multe ori nu știam pentru ce. Această despărțire, în preoțimea și credincioșii noștri din Ardeal, era susținută din partea unor puteri streine de poporul nostru, care se bucurau când vedeau gîlceavă între romîni, certîndu-se pe lucruri mici, că unii serveau cu „duh” și „miluește”, iar ceilalți cu „spirit” și „îndură-te”, știindu-se că aceste cuvinte își au același înțeles în slujbele cultului divin.

Dacă în trecut uneltirilor Habsburgilor și ale Romei papale prin puterea ce o dețineau le-a reușit ca să-i despărtească pe romîni din Transilvania din punct de

vedere al credinței, apoi din punct de vedere al unității poporului nostru din Ardeal, nu le-a reușit. Deoarece nici o clipă nu s-a putut vedea în cei 250 de ani, un gol privitor la unitatea poporului român, care în toate acțiunile lui mari, privind independența națională, politică și socială în tot decursul timpului a rămas nedespărțit.

O astfel de dovadă, este că însăși preoțimea gr-catolică și credincioșii, cu toate că ei depindeau de Roma ca ascultare în cele religioase, totuși această preo-

țime și credincioși niciodată nu s-au îndepărtat de sufletul preoțimii ortodoxe și a credincioșilor ei, păstrînd unitatea românească nedespărțită. Ca dovadă în multe parohii din Transilvania în trecut, preotul greco-catolic servea bucuros la slujbe alături de fratele său preotul ortodox, tot așa se petrecea și din partea preoțimii ortodoxe ardelen.

Primii ani de pastorație i am început în parohia Alțina, unde am păstorit 24 de ani. Parohia Alțina era mixtă și cu credincioși vechi ortodocși. În decursul celor 24 ani de pastorație, am constatat cu bucurie, din matricolele fostei parohii gr. catolice, cum cei doi Cucernici preoți din Alțina în timpul primului război mondial și după aceea săvârșeau slujbele împreună de cîteori era exprimată dorința credincioșilor. Preotul ortodox Ioan Petrișor și cel greco-catolic Nicolae Birsan se înțelegeau în toate problemele și formau o înțelegere în toate acțiunile așa încît credincioșii îi priveau cu multă dragoste. Acest lucru mi l-au spus și credincioșii din Alțina cu multă simpatie, alît din partea celor ortodocși cît și din partea celor greco-catolici. Credincioșii celor două biserici din Alțina îmi dădeau și mie sfatul ca preot tinăr, să fac la fel cum au făcut cei doi Cucernici preoți antecesorii mie. Am primit și eu sfatul credincioșilor și l-am socotit

plin de înțelepciune și cît mi-a fost posibil l-am și urmat în parohia Alțina și jur.

Sfîrșindu-se primul război mondial, preotul greco-catolic de atunci Nicolae Birsan a încetat din viață, parohia greco-catolică a rămas vacantă 14 ani de zile. În acest timp preotul ortodox Ioan Petrișor suplinea în mare parte toate trebuințele sufletești ale credincioșilor greco-catolici ca: boteze, cununii, înmormîntări și alte slujbe. Toate acestea le-am văzut cu ochii proprii scrise în Matricolele parohiei greco-catolice din Alțina, iar la rubrica „preot” de cele mai multe ori era semnat preotul ortodox Ioan Petrișor.

De aici se constată cît se poate de limpede, că credincioșii greco-catolici din Alțina din lipsa de preot al lor, au apelat cu toată încrederea la serviciile preotului ortodox și nu și-au pus niciodată întrebarea, că aceste servicii n-ar fi primite tot așa de bine la bunul Dumnezeu ca și ale preotului greco-catolic.

Astăzi, cînd prin actul de unificare de la 21 octombrie 1948, s-a desăvîrșit și unitatea sufletească a preoțimii și poporului credincios din Ardeal, prin vrea Domnului și dragostea preoțimii și poporului ne găsim iarăși la un loc în Biserica moșilor și strămoșilor noștri, se cuvine să fim mai apropiați sufletește unii față de alții, lăsînd la o parte tot ce poate forma ambiție și alte vanități omenești și pentru dragostea lui Hristos și a sfintei sale Biserici să servim cu suflet cald și deschis la unicul altar al Bisericii lui Hristos. Biserica ortodoxă ne oferă aceleași sfinte taine, același har și aceleași posibilități de mîntuire a sufletelor noastre.

Căutînd să ne încadrăm cu sinceritate preoți și credincioși la altarul ortodoxiei romînești, facem cel mai plăcut lucru înaintea lui Hristos, întărînd unitatea sufletească și unitatea romînească a poporului ardelean și punem o piatră de temelie la consolidarea și întărirea scumpei noastre patrii, Republica Populară Romînă.

Prof. Traian Belășcu
vicar arhiepiscopesc

Sîntem iarăși una...

Urmare din pag. 2.

Se cuvine dar ca să înlăturăm toate șoaptele veninoase ale dușmanilor unității noastre, ale celor ce vor să tragă foloase din desbinare și să păzim ca pe o comoară de mult preț unitatea noastră bisericească. Această unitate este după voia lui Dumnezeu. Fie ca, prin darul lui Dumnezeu și prin voința noastră a tuturor, „să ne iubim unii pe alții și într-un gând să mărturisim” aceeași credință strămoșească din neam în neam.

TELEGRAFUL ROMAN

Desăvârșitorul unificării bisericești

Unificarea bisericească a românilor ardeleni a fost visul tuturor generațiilor vreme de peste 200 de ani, visul tuturor marilor bărbați ai celor două Biserici românești din Ardeal. Pe linia acestor mari luptători se însiruie și lupta de 40 ani a mitropolitului Nicolae Bălan, care cu scrisul, cu cuvântul și cu fapta a chemat mereu la refacerea unității bisericești și românești în sinul Bisericii strămoșești. El a și avut fericirea să-și vadă visul cu ochii: la chemarea ce a făcut-o în mai 1948 pe Cîmpia Libertății, preoții și credincioșii greco-catolici au răspuns prin întoarcerea „acasă” lângă frații lor de totdeauna. El a adormit în Domnul mulțumit că turma acum e întreagă, că mitropolitul Ardealului are sub călăuzirea lui — ca Sava Brancovici și alții înainte de 1698 — pe toți românii credincioși din întreg Ardealul.

I. P. S. nostru Mitropolit Iustin este cel dintîi mitropolit, care a urcat pe scaunul mitropoliei reîntregite. El n-a cunoscut desbinarea din trecut. El a venit în mijlocul turmei drept-credincioase, care acum era una și își primea ierarhul cu împreună bucurie și luminate nădejdi. Dînd glas acestei stări de lucruri, în cuvîntarea Sa de alegere, I. P. S. Sa după ce spune cum s-a săvîrșit reîntregirea bisericească în 1948, adaogă: „Astăzi în fața altarelor Bisericii din Ardeal se închină toți fiii ei. Viața ei s-a îmbogățit. În plin avînt ea pășește alături de popor, pe calea care duce la o trăire religioasă mai înaltă, la o viață mai bună, mai fericită, în minunata noastră patrie”. Privind peste toți fiii Bisericii ardeleni, la sosirea în Sibiu, Inaltul Ierarh spunea: „Vă îmbrățișez pe toți cu toată dragostea” și făgăduia: „Îmbrățișîndu-mi fiii duhovnicești cu toată căldura sufletului meu, voi sta în mijlocul turmei mele binecredincioase cu inima deschisă, pentru a simți cît mai aproape bătăile inimii lor. Mă voi face tuturor toate”. Era glasul Bisericii-mame, care-și îmbrățișează fiii cu aceeași dragoste, era glasul ierarhului-părinte, care-și ocrotește fiii cu aceeași căldură sufletească. În fața lui nu mai era nici o deosebire, nu mai erau „reveniți” și „vechi-ortodocși”, ci toți erau una, toți erau deopotrivă fii ai Bisericii strămoșești.

Așa a și pășit noul mitropolit pe urmele înaintașilor lui și pe calea întăririi și desăvîrșirii unificării bisericești. Dacă mitropolitul Nicolae Bălan a luptat și a văzut cu ochii realizarea unificării, mitropolitul Iustin, ducînd mai departe lucrarea înaintașilor, este desăvîrșitorul acestei unificări. I. P. S. Sa înlătură tot ceea ce tulbură unitatea, tot ceea ce amintește de desbinarea din trecut și sprijinește tot ceea ce întărește unitatea, ceea ce amintește de înfrățirea din trecut și o adîncește. „Amintirea celor 250 ani de despărțire se șterge treptat” — zice I. P. S. Sa. Desbinarea rămîne ca un vis urît, care nu mai este, și unitatea religioasă a credincioșilor și preoților se întărește.

O atenție deosebită dă I. P. S. Sa parohiilor revenite, pe care le ajută în toate nevoile lor. Printre cele dintîi vizite din Arhiepiscopie a fost aceea de la Blaj. Preoții și credincioșii reveniți l-au primit cu bucurie, umplînd Catedrala din Blaj. I. P. S. Sa le-a grăit părintește. Le-a spus că Biserica este „trupul lui Hristos” și „cap al Ei este însuși Domnul nostru Iisus Hristos, — episcopii, preoții și credincioșii, fiind numai „mădulare” ale „trupului lui Hristos”. Le-a mai spus că creștinii nu trebuie să se desbine, ca și cînd unii ar fi ai lui Pavel, alții ai lui Petru (Vezi epistola I către Corinteni), că și Pavel și Petru sînt numai slujitori ai lui Hristos, iar noi toți sîntem zidiți pe piatra cea de temelie a Bisericii, care este Iisus Hristos. Noi nu sîntem nici ai lui Pavel, nici ai lui Petru, ci sîntem ai lui Hristos, Domnul nostru, care s-a răstignit pentru mîntuirea noastră.

Cuvîntul acesta a mers la inima credincioșilor. Ei se simt bine în sinul Bisericii ortodoxe, Biserica lui Hristos. Ei simt că Inaltul Ierarh îi îmbrățișează pe toți cu dragostea sa. Și aceasta nu o simt numai din cuvîntul lui, din pastorelele lui, ci și din grija ce le-o poartă neconștient. La Blaj I. P. S. Sa a luat îndată măsuri pentru repararea catedralei și a criptei arhierilor blăjeni. În alte parohii revenite a dat ajutoare pentru zidiri de biserici și case parohiale, pentru reparări de biserici și case parohiale, ca viața bisericească să se desfășoare fără piedeci. Cîți preoți reveniți nu pot mărturisi despre largă înțelegere, părintească dragoste, cu care îi copleșește vlădicul Iustin, nu numai în vorbă, ci și în fapte!

Dragostea ierarhului este untdelemn, care vindecă rănile, este mireasmă care desfătează sufletele, este cheag care unifică inimile și le zidește pe piatra credinței dreptmăritoare, care este Hristos. Nimic nu este mai tare în lumea aceasta decît dragostea! Ea singură cucește sufletele și le unește deplin și pentru totdeauna. Nu dragostea în vorbe, ci dragostea care se arată în fapte. Această dragoste făptuitoare este puterea prin care vlădicul Iustin încheagă și desăvîrșește unificarea bisericească în Ardeal. Și nu ne îndoim că dragostea aceasta este și va fi atotbiruitoare.

De aceea — acum, la împlinirea a 8 ani de reîntregire bisericească — putem fi liniștiți: ceea ce s-a înfăptuit sub mitropolitul Nicolae se desăvîrșește sub mitropolitul Iustin, prin voia lui Dumnezeu, prin înfrățirea preoților și credincioșilor și prin dragostea cea atotcuprinzătoare a Ierarhului.

Domnul nostru Iisus Hristos să fie mărît pentru darul acesta al unificării pe care-l revarsă peste plaiurile credinței drept măritoare a credincioșilor români din Ardeal!

Ieromonahul NICOLAE

In aceeași credință

Un credincios de pe Tîrnave, om în toată firea și bine chibzuit, îmi grăi astfel pe cînd mă găseam în satul lui:

„Părinte dragă, stau adesea nedumerit și mă gîndesc la strîmtorările prin care a trecut, după cum spun bătrînii și arată cărțile, poporul român din Ardeal și la vrăsmășia care i-a despărțit pe frați unii de alții. Strămoșii noștri au cunoscut iobăgia și s-a scuturat de ea prin vrednicia lor. Ei au suferit împilări, s-au smuls de sub apăsarea lor. Pas cu pas ne-am apropiat de înfăptuirea unui vis și chiar l-am văzut înfăptuindu-se aievea sub ochii noștri: unirea fraților într-un mănunchi și într-un stat al nostru”.

„Bine, ne-am zis, de acum sîntem liberi și vom putea trăi liniștiți ca și alte neamuri de pe fața pămîntului: sîntem în casa noastră, grăim aceeași limbă, purtăm același port, avem aceleași gînduri de bine și de fericire. Ne întîlnim la munca cîmpului și ne dorim bun spor; ne întîlnim la petreceri și nimic nu ne desparte, nimic nu ne împiedică bucuria; cîntăm toți aceleași cîntece și, uneori, ne prindem în horă, aceeași horă pe care o învățăm toți românii; copiii noștri încheie căsnicii fericite”.

„Și toate erau bune, după încheierea noastră, afară de una: nu ne adunam în aceeași biserică; cînd să ne rugăm lui Dumnezeu, unii mergeau într-o biserică, iar alții în alta. Ba mai mult: singura pricină care ne ducea la certuri și neînțelegeri aceasta era: desbinarea în ale credinței. Se vede că acesta e un lucru de tot mare, dacă singur era în stare să ne împartă în două tabere uneori chiar vrășmașe. Toate au trecut, dar aceasta stăruia”.

„Cine ne-o fi despărțit pe noi în două tabere? Cine ne-o fi dorit răul, punîndu-ne față în față? Că doar, înainte vreme, una am fost și în credință. Se vede că aici, în credință, era simburile care ne ținea mai strîns legați întreolaltă și de aceea au lovit în ea”.

Credinciosul avea dreptate: în ale credinței au căutat vrășmașii să ne despartă, dar nu au reușit. Credința ne-a rămas aceeași. Numai la suprafață, de formă părea oarecum schimbată.

Atîta doar că privirile ni le-a fost îndreptat, unora, către apus, ca să ne rupă în două și doar cîteva cuvinte introduse în sf. slujbe par a fi fost pricină de vrăjbă. Altfel, credința ne e aceeași. Se vede limpede că așa e.

După 1948, preoții noștri slujesc fără stingherire în oricare biserică românească și din aceleași cărți de slujbă. Nimeni nu mai are de ce zice că am fi deosebiți în credință, cînd, mergînd la sf. biserică, ne închinăm lui Dumnezeu cum ne-am închinat din neam în neam. Și nimeni nu trebuie să mai aibă astăzi interes să-i despartă pe frați unii de alții. Dacă în toate ne înțelegem: în grai, în muncă, în obiceiuri, în încheierea căsniciilor, în prilejurile de desfășurare sufletească, de ce nu ne-am înțelege deplin și de ce să nu adîncim

Continuare în pag. 6

AMINTIRI...

de Prof. SABIN TRUȚIA, vicar (Cluj)

Sînt amintiri din vremea cînd eram preot greco-catolic. Ele mărturisesc despre înfrățirea dintre greco-catolici și ortodocși care în mod firesc a dus la reîntregirea bisericească din 1948.

In primul războiu mondial:

Primul războiu mondial declanșat în toamna anului 1914, prin mizeriile, suferințele comune și neajunsurile lui, a apropiat mult sufletele romînilor din Ardeal. Cazuri de prozelitism și neînțelegeri mai pronunțate între frații ortodocși și uniți nu s-au înregistrat decît ici-colo, în cazuri sporadice. S-au înregistrat însă multe cazuri impresionante, cînd, spre exemplu, în lipsa preotului ortodox sau unit din comuna cutare — internat la Sopron, Vepere și alte localități — trebuințele duhovnicești ale credincioșilor din această parohie le săvîrșea preotul din comuna cea mai apropiată, indiferent că era unit sau ortodox. Încă o dovadă în plus, că poporul dela sate n-a făcut nicicînd distincție între „uniți” și „neuniți”.

E foarte semnificativă și mult grăitoare povestirea cunoscutului scriitor Septimiu Popa, fost preot unit în comuna Bologa-Poeni, care în timpul cît a lipsit din parohia Valea Drăganului preotul ortodox Aurel Munteanu — ajuns mai tîrziu protopop — le dădea credincioșilor ortodocși — firește cu ocazia înmormîntărilor — pașaport pentru „purgator”.

Iar cînd preotul Munteanu a fost eliberat din lagăr, lipsind Septimiu Popa, preotul ortodox îi trimitea pe morții din parohia unită de-adreptul la „rai”.

Aluzie la „purgatorul” buclucaș.

Copiii din parohiile unite, botezați de preoții ortodocși, erau înregistrați în matricola parohiei respective și în registrul de stare civilă ca „greco-catolici”. Și invers, copiii din parohiile ortodoxe, botezați de preoții uniți, figurau în registre ca „ortodocși”.

Tot așa se proceda și la cununii.

Și astfel de cazuri au fost nenumărate de multe. N-a existat însă nici măcar un singur caz ca „uniții” să înmormînteze, să se cunune și să boteze copiii la romano-catolici.

Era aceasta cea mai bună dovadă că poporul nostru a rămas, pe lîngă toate vicisitudinile vremilor, una în credință. Așa ne-a vrut și Dumnezeu părinților noștri!

O, dacă problema unificării noastre sufletești ar fi fost lăsată în grija preoțimii și a poporului dreptcredincios dela sate, ar fi fost rezolvată de mult!

Infrățire:

Sînt cunoscute multe cazuri, cînd preoții ortodocși au servit chiar Sf. Liturghie în biserici unite. Și invers. Acest obicei l-a practicat și scriitorul acestor „note și reflexii”.

În primii ani de preoție am slujit după toată rînduiala tipiconală a Sf. Liturghii în Biserica ortodoxă din orașelul Vașcău, unde unchiul soției mele, Adrian Popovici Desianu funcționa ca protopop ortodox. Și lumea era foarte încîntată. Era zi de praznic.

Tot în anii cînd eram preot tînăr mi s-a întimplat un caz foarte nostim. Fusesem

învitat cu soția la o nuntă. Și cum „nașa” se îmbolnăvisese subit, din care pricină nu putea să se prezinte nici „nașul”, la stăruința nuntașilor am acceptat „nășia”. Cununia a săvîrșit-o un preot ortodox. A fost o nuntă ca în povești.

Nu după multă vreme, m-am pomenit citat la mitropolie, „ad audiendum verbum”.

Mă primi în audiență mitropolitul Vasile Suciu, senin și loial, ca întotdeauna.

Relatîndu-i cele petrecute, m-a privit cu multă bunăvoință, spunîndu-mi:

— Du-te fiule acasă în pace și ai grije de turmă.

Atitudinea demnă a mitropolitului Vasile n-am s-o uit niciodată!

Sobor unificat...

Refugiat și eu, ca alții mulți, funcționam acum într-o parohie fruntașe din apropierea orașului Sebeș-Alba. Parohia mea din Ardealul de Nord o lăsasem în grija tatălui meu octogenar, protopop pensionar.

În al doilea an al cumplitului război, întimplîndu-se să moară „mama soacră” a protopopului unit din Alba-Iulia, gînele — unul din cei mai vrednici protopopi uniți — m-a rugat stăruitor să iau parte la înmormîntare.

Știi poate — îmi spuse protopopul — că mama soacră a fost ortodoxă.

— Știu.

— Cu atîi mai bine. La înmormîntare vor participa trei preoți ortodocși și trei preoți uniți. Al șaptelea aș vrea să fii tu. Dorința fie iertatei mame soacre a fost — și este și a mea — ca tu să „pontifici” și firește, să rostești „panegiricul”.

— Am să-mi împlinesc cu dragă inimă această tristă datorie.

Înmormîntarea de-atunci a rămas de pomină. Cu acel prilej s-a făcut un pas înainte pentru înfăptuirea visului de veacuri: unificarea sufletească a poporului romînesc.

Rugăciune în biserica ortodoxă:

Am văzut cu ochii mei proprii soldați catolici — vreau să zic „uniți” — rugîndu-se în genunchi în biserică ortodoxă. Ochii lor străluceau în lacrimi. Ceeace vă istorisesc s-a petrecut la București, acum doi ani [1942]. Întimplător eram și eu în Capitală și intrasem într-o biserică. Aici am întîlnit soldații mai sus amintiiți. Și vă asigur, că atît eu, cît și soldații, ne-am rugat lui Dumnezeu cu toată căldura inimii.

Că soldații erau greco-catolici, o știu din faptul că erau chiar din parohia mea. Făceau serviciul militar la un „depozit” din București.

Cîntare ortodoxă...

Alt exemplu: În parohia greco-catolică D... a cîntat într-o Duminică — din strană — un plutonier care venise în comună să cumpere nutreț pentru caii unui regiment de artilerie. După melodie, „Duh” și „Doamne miluește” am înțeles că era ortodox. Avea o voce clară, cu timbru nespun de plăcut. Puteam eu să-i interzic să cînte? Nu! Asta la nici un caz! Prin atare gest nesocotit aș fi dat — fără doar și poate — prilej de sminteală și scandal. Dar așa, că l-am lăsat să-l laude pe Dumnezeu nu s-a scandalizat nimeni. Din po-

trivă, atît eu, cît și credincioșii prezenți în Biserică au rămas foarte mulțumiți.

Două grupuri...

Mai anii trecuți am participat la o sfeștanie celebrată în piața unui oraș de către preoții ambelor confesiuni, ortodoxă și unită. Erau două mese și două căldăruși cu apă destinată pentru aghiazmă. Preoții uniți — trei la număr — la masa și căldărușă lor, iar ortodocșii, în același număr la altă masă. Coriștii ortodocși la dreapta, iar cei uniți la stînga. O ectenie o rostea un preot unit și corul răspundea: „Doamne îndură-te!” Ectenia următoare o rostea preotul ortodox, iar corul răspundea: „Doamne miluiește!”

Firește, ar fi fost mult mai frumos, dacă în loc de două era o singură masă și o singură căldărușă cu apă. În cazul acesta ar fi ieșit o „aghiazmă” romînească de mai mare dragul!

Preoți împreunăslujitori:

Cu prilejul sărbătorii „Înălțarea Domnului”, cînd se servea și „parastasul” pentru eroii căzuți pe cîmpurile de luptă, un grup de intelectuali ortodocși, stabiliți temporal în comuna D... între care se găsea și un preot, m-au rugat să le dau îngăduința de-a aduce și ei un „parastas” întru pomenirea eroilor neamului. Preotul ortodox și-a exprimat dorința, cu multă smerenie, să-i permit a servi și el alături de mine. Am acceptat fără șovăire.

Monumentul eroilor era ridicat în cimitirul bisericii unite. La slujba care s-a oficiat a luat parte întregă comuna, ba chiar și credincioșii din satele învecinate. După terminarea slujbei, cei doi preoți împreună slujitori, protopopul „unit” și „preotul ortodox” s-au îmbrățișat, spre marea mulțumire și bucurie a tuturor celor de față.

La observația unui canonic dela Blaj, că s-a „spurcat” cimitirul greco-catolic, am răspuns: pe cîmpurile de luptă mor înfrății în jertfa singelui fiii dragi ai poporului nostru, în proporție de un unit la zece ortodocși. Împărăția păcii de veci îi îmbrățișează de-opotrivă, fără părtinire. Dar, dacă un „protopop” unit îi îngăduie unui frate, preot ortodox, să servească alături de el în fața monumentului eroilor, prin asta se „spurcă” cimitirul?!

Acum e pace și bună înțelegere:

În 1948 unificarea sufletească a romînilor din Ardeal, dorită de toți oamenii cinstiți, deveni un fapt împlinit, o realitate.

Iar astăzi, după trecerea alor opt ani dela actul măreț al unificării, pe încîntătoarele plaiuri ardelene e liniște, e pace și bunăînțelegere.

Cum cerbul din munți, cînd e însetat, e dornic să-și stîmpere setea în unda izvorului cu apă cristalină, așa sufletul poporului nostru, frînt vremelnice prin intriga alimentată de vitregia vremurilor, e dornic și însetat după apa vie, pe care nu o poate da decît izvorul cu apă dulce și lină a credinții strămoșești ortodoxe, din care s-a adăpat din moși strămoși, dela zămislirea creștinismului pe aceste meleaguri, întreg neamul romînesc!

Dragostea de frate, care ne unește acum pe toți, Dumnezeu părinților noștri o va binecuvînta cu roduri îmbelșugate și cu pace!

*) Spicuim aceste amintiri dintr-o lucrare mai mare, care se va tipări în revista „MITROPOLIA ARDEALULUI”

REDACȚIA

ERA BINE ASA? ...

Mai multe sate — așezate în diferite regiuni ale țării noastre — poartă numele de Broșteni. Unul din acestea, se află prin părțile Tirnavelor, aproape de Blaj, pe valea mănoasă a Secașului mic.

Acolo am văzut lumina zilei și anii copilăriei mele s-au depănat în forfota lui întremătoare.

Ca atâtea sate ardelenesti, de deal, Broștenii avea locuitori puțini. Nu-i lipsea curtea boierească și nici local de școală, alcătuit dintr-o singură sală, fără nici o dependență — și aceea ridicată cum a dat Dumnezeu, din contribuția localnicilor. Local de „primărie” nici vorbă; „primăria” se afla în casa omului care făcea slujba de „primar”.

În schimb satul Broșteni, ca atâtea alte sate ardelenesti, avea două locașuri de închinare: unul pentru credincioșii ortodocși, altul pentru cei uniți. Biserica ortodoxă, construită din cărămidă, nu avea turn, nici clopotniță — și nu are nici azi. Cea unită avea turn.

Bisericile erau așezate fiecare în cite o margine de sat, la depărtare mare una de alta — să nu cumva să se ... muște (cum spunea cu amărăciune, cite un hitru bun de glume).

Când un „poporean” (așa se zice, credincioșilor, prin partea locului) se minia pe „popa” lui, trecea la biserica cealaltă. După ce-i trecea, venea înapoi.

Era bine așa?

Ba!

Cei doi preoți-parohi trăiau bine întreolaltă. Trăiesc încă amîndoi, și pot întări că spun adevărul.

Tatăl meu, preot ortodox, vreme de mulți ani, a fost însărcinat și cu administrarea unor parohii învecinate, vacante cînd una cînd alta: Lupu, Armeni, Bogatul Român...

Parcă-l văd și-acum, pornind dis-de-dimineață, pe ploaie, pe viscol, pe ger, pe arșiță, călare sau pe jos, mai rar cu căruța, căci drumurile de pe-acolo nu-și prea meritau numele.

— Preoteaso, să te duci cu copiii la biserica „din-sus”! — asta-i era vorba, înainte de-a pune piciorul în scăriță, sau de-a apuca virtos toiagul în mînă.

Biserica „din-sus” era cea unită.

Dar nu era nevoie de-o astfel de îndemnare, căci mama și așa ne ducea acolo, cînd lipsea tata dela sfînta slujbă — și ea, tot acolo se spovedea, în sfintele posturi ale anului bisericesc.

Părintele Ioniță Ciufudean trăește și azi, ca și tatăl meu. Să spună cel dintîi, de cite ori mi-a dat să rostesc „Crezintunul”, în biserica sa, — și de cite ori „cantorii” ortodocși se luau la întrecere, tot acolo, cu cei uniți.

Cînd lipsea dînsul dela sfintele slujbe, îl înlocuia tata (unde se putea); sau familia preotului unit, cu cîntăreți și credincioși, veneau la biserica noastră.

De la o vreme, au pornit și de la Blaj și de la Sibiu porunci aspre, să nu mai slujească laolaltă cei doi preoți. Le-au pus în protocol — și își vedeau de treabă ca și mai-nainte.

Era bine așa?

Da! Poporul credincios nu făcea deosebire între o biserică și cealaltă. Și cît era de bine pînă gîndeau și preoții la fel!

1948, toamna...

Primisem ordin dela Arhiepiscopia Sibiului să mă deplasez, ca delegat oficial, la Slimnic, într-o Duminecă, spre a participa la solemnitatea unificării bisericesti.

Fiecare din cei doi preoți săvîrșise Utrenia în biserica lui. La Sf. Liturghie, părintele L. Moldovan, în odăjdii, cu praporii desfășurați, înconjurat de toți credincioșii, în dangăt prelung de clopote, a venit în procesiune la biserica ortodoxă. Acolo, am săvîrșit Sfînta Jertfă laolaltă, toți trei.

La sfîrșit, s-au rostit cuvîntări. Atît părintele Pavel Alisie, cît și părintele L. Moldovan, au afirmat că ei doi au realizat de mult unificarea bisericescă. Și au prezentat probe, cari au descuiat izvoarele lacrimilor de bucurie pentru înfrățirea celor de un neam și de o credință.

Era bine așa?

Da!

Tot pe-atunci, într-o seară, preotul Ilie Geleriu din Spring a fost chemat la telefon. Printre altele, i s-a spus că s-a făcut unificarea bisericescă.

— Pentru noi, aceasta-i o veste de bucurie, dar părintele Efreem Ganga și cu mine ne-am unificat demult, înat Prea Sfînte părinte! — a răspuns părintele Ilie Geleriu.

La celălalt capăt al firului de telefon se afla Mitropolitul Nicolae al Ardealului.

Era bine așa?

Doamne, cît era de bine!

Și mai bine-i că, acum, frații sînt toți împreună!

GRIGORIE MARCU

Construcții în parohii revenite

În protopopiatul Sărmaș sînt cca. 40 de parohii revenite la Biserica ortodoxă în toamna anului 1948. În cei 8 ani care s-au scurs de la actul unificării, unitatea religioasă dintre cler și credincioși s-a întărit și a dat rezultate din cele mai frumoase.

Preoții s-au ostenit să adîncească viața religioasă a credincioșilor pe care îi au în păstorie, iar credincioșii — la rîndul lor — au răspuns cu dragoste și însuflețire din ce în ce mai mare la toate chemările de interes bisericesc obștească. De aceea nu e un lucru de mirare că parohiile din acest protopopiat au devenit adevărate șantiere, pretutindeni lucrîndu-se cu sprîjinul material voluntar al credincioșilor — la restaurarea, repararea și înfrumusețarea bisericilor. Dăm numai cîteva date în această privință.

În ultimii doi ani s-au reparat deplin bisericile din parohiile: Sărmaș, Pogăceaua-sat, Pogăceaua Văleni, (două biserici), Grebeniș, Finațe, Răzoare, Miheș, Sinpetru, Milați, Budești, Silivaș, Crăiești și altele. În prezent în parohia Urmeniș se lucrează la transformarea turnurilor bisericesti și la acoperirea bisericii cu tablă.

Alte parohii au în plan de asemenea lucrări de reparații și împodobire a bisericilor. Aste o adevărată întrecere între credincioșii din diferitele parohii, de a împodobi bisericile cît mai frumos și de a-și arăta astfel evlavia față de Dumnezeu și rîvna pentru cele sfînte.

Părintele protopop Irim Bordea este în fruntea acestei mișcări de înfrumusețare a bisericilor, dînd un bun exemplu tuturor prin felul în care a reușit să repare și să înfrumusețeze biserica din Sărmaș.

Pe lîngă bisericile s-au construit din nou și s-au reparat case parohiale în parohiile: Tașu, Budești, Pogăceaua-Văleni și altele, tot cu sprîjinul material al credincioșilor, la care s-au adăugat și subvenții din partea Sfîntei Arhiepiscopii. În deosebi ajutorul dat de Arhiepiscopie unor parohii care au reparat biserici și case parohiale, a trezit o deosebită mulțumire suflătească și un viu atașament față de Biserică în rîndurile credincioșilor.

Nu rare au fost cazurile cînd credincioșii au făcut bisericilor importante donații, ca de exemplu în parohia Budești, unde un grup de femei au donat un rînd de odăjdii preoțesti și doi prapori, iar în Budești-Finațe credincioșii au donat un clopot, o Evanghelie, doi prapori și diferite cărți de ritual.

Acest lucru nu este un caz izolat, ci s-a repetat și în alte parohii. Realizările de mai sus dovedesc dragostea credincioșilor față de Biserică și unitatea dintre cler și dreptcredincioșii creștini, ele dovedesc că preoții și credincioșii reveniți se simt ca acasă, la sinul Bisericii-mame și lucrarea lor este spornică spre preamărirea lui Dumnezeu și mîntuirea lor sufletească.

Pr. D. Soare și Pr. Gh. Pănculescu

Am ținut tot pe cele vechi

Credinciosul Boțoman Ioan din parohia revenită Noul, ne scrie următoarele: Am fost și eu greco-catolic, dar am trecut la ortodocși știind că credința ortodoxă este religia poporului român din toate colțurile țării, iară biserica greco-catolică a fost făcută de Austro-Ungaria la anul 1700, ca să rupă pe românii ardeleni de legăturile cu țara mamă. Dară n-au reușit să ne înstrăineze sufletul românesc și să ne schimbe credința și obiceiurile creștinești.

Noi le-am ținut tot pe cele vechi ortodoxe, chiar dacă eram uniți cu catolicii. Sărbătorile le-am ținut după cîlindaru ortodox, Paștile le-am ținut cu ortodocșii și nu cu catolicii. Preoții greco-catolici slujeau în Biserici sf. Liturghie

a sf. Ioan Gură de Aur, patriarhul Constantinopolului. Sf. slujbă se făcea în limba romînească, pe cînd la catolici, după cum ne-a spus părintele nostru, slujbele se fac în limba latină. Preoții noștri erau căsătoriți, cu familie deci, ca și la ortodocși, pe cînd preoții catolici de ori unde n-au voie să se căsătorească. Iată că noi și înainte eram mai apropiați de ortodocși decît de catolici. Astăzi tot poporul românesc se închină lui Dumnezeu în credința ortodoxă și are o singură conducere în cele bisericesti. Sînt bucuros că fac parte din Biserica poporului românesc și în sinul ei vreau să trăiesc dimpreună cu toți frații mei romîni.

Urmare din pag. 4-a

tot mai mult această frățescă înțelegere și în ale credinței strămoșești?! Dușmanii care au voit să zădărnicească această bună și mult trebuitoare înțelegere au pierit de mult. Peste ei și pe deasupra lor, peste vrerea și chiar peste amintirea lor, a trăit și a izbîndit unitatea noastră în aceeași credință și în aceeași sf. Biserică. Să o păstrăm fără știrbire.

D. Călugăr

Ce bine și frumos e să fie frații împreună

Deschizând și citind cartea „Cina frații sînt împreună” ne-am readus aminte anii frumoși ai pastorației noastre tinere, cînd cei doi preoți, unul ortodox și altul greco-catolic, și-au început activitatea pastorală în parohia Spring protop. Sebeș.

Era în anul 1932, amîndoi eram preoți tineri și de aceeaș vîrstă, slujitori la două biserici surori așezate una lîngă cealaltă, ca și prin acest semn să se arate tuturor că nu există deosebire între ele și că vor să trăiască împreună.

Lîngă biserici sînt așezate cele două case parohiale tot așa de apropiate una de alta, locuința celor doi frați în Christos.

Am înțeles dela început dorința poporului de a fi uniți, le-am simțit bucuria atunci cînd ne-am dat mîna de înfrățire și le-am promis, de la început, că după cum cele două biserici stau una lîngă cealaltă, ca două surori și noi doi frați vom sluji o singură credință, credința strămoșilor noștri.

Dorința credincioșilor și înfrățirea noastră a devenit o realitate din acel moment, căci toate slujbele în afară de cele săvîrșite în biserică cei doi preoți le slujeau împreună.

Ce frumos și plăcut era cînd la praznicile mari: Boboteaza, Invierea Domnului, Înălțarea Domnului — Ziua Eroilor — Rusaliele — eșirea la holde, cit și alte servicii publice, credincioșii celor două biserici, așezau la loc potrivit o singură masă, unde slujitorii celor două biserici, împreună cu cele două coruri slujeau și cîntau ca dintr-o singură strană.

Aceste slujiri frățești erau cele mai fericite momente de manifestare și adevărate, spre a arăta tuturor că între noi nu există nici-o deosebire.

În afară de aceste manifestări, serviciile la înmormîntări, sfeștantile, maslele, botezul copiilor, deasemenea le săvîrșeam împreună.

Putem spune că în 15 ani de pastorație comună nu s-a săvîrșit o singură înmormîntare de credincios mai cu vază, cu un singur preot.

Cum s-a putut face acest lucru?

De la început ne-am dat seama că pentru binele dreptei credințe, pentru progresul vieții religio-morale a credincioșilor și pentru a stăvili propaganda sectară, calea cea mai bună este trăirea și slujirea frățească a celor doi preoți.

De aceea în toate manifestările noastre de cult folosirea cuvintelor „spirit” sau „duh”, „îndură-te” sau „miluește-ne”, pentru noi n-a fost o problemă.

Preoții, cîntăreții, cit și credincioșii fără alege le-au folosit pe amîndouă, arătîndu-se prin aceasta că e o deosebire numai de formă.

Actul unificării dela 21 octombrie 1948, pentru preoții din Spring a fost cel mai fericit prilej de bucurie, pentru că el ne-a găsit uniți sufletește, într-o singură biserică — biserică strămoșilor noștri.

Atunci mult regretatul Mitropolitul Nicolae Bălan a zis către noi: „voi v-ați unit de mult, noi astăzi îndeplinim forma”.

Vestirea acestei bucurii am sărbătorit-o cu multă strălucire în prima Duminică după actul reintegrării.

Cei doi preoți, urmați de întregul popor, slujesc pentru prima dată Sfînta Liturghie în Biserica veche ortodoxă cu „duh” și „miluește-ne”.

Credincioșii cu toții s-au bucurat că nu mai sînt despărțiți, ci sînt una și că cei doi preoți au ajuns să slujească la acelaș sfînt altar și ca romîni să aibă o singură credință.

După aceea cei doi preoți în deplină înțelegere au întărit actul unirii.

Serviciile le-au slujit în spirit curat ortodox, cîntăreții s-au obișnuit cu cîntările din biserică ortodoxă, așa că în scurt timp în parohia Spring actul unirii a fost întărit deplin și în fond și în formă.

După 15 ani de trăire împreună și slujire în cele duhovnicești, după ce acum visul unirii celor două Biserici s-a împlinit, Dumnezeu a vrut ca cei doi frați să se despartă.

Dar tot bunul Dumnezeu a hotărît ca după 8 ani, cei doi frați să se întilnească din nou în parohia revenită Orlat, reluîndu-și activitatea frățească de altădată. Aici avem o singură biserică.

Întă-ne slujind iarăși la acelaș sfînt altar.

Întă-ne din nou sfătîndu-ne cum să lucrăm și să colaborăm, pentru a aceeaș înfrățire și dragoste să se desăvîrșească pentru dreapta credință ortodoxă și între credincioșii din parohia grănicerească Orlat.

Experiența noastră ne spune și știm că unirea celor doi preoți, întărește și unirea și deplina înțelegere a credincioșilor.

Colaborarea noastră sinceră și frățească, atît dinainte cit și în prezent, ne-a ajutat ca azi în parohia revenită Orlat să se slujească cu „duh și miluește-ne” și toate slujbele să se facă după rînduiala Bisericii noastre ortodoxe.

Pilda din Spring și din Orlat arată clar că acei puțini preoți plini de neîncredere, cari mai susțin și acum că nu pot sluji în bisericile revenite cu „duh și miluește-ne”, n-au dreptate: credincioșii reveniți își dau seama că e o deosebire numai de cuvinte și nu pun preț pe păstrarea „spiritului” și a „îndurării”. Ei știu că cu 50—60 ani în urmă și biserică greco-catolică folosea „duhul și miluește”.

Acești preoți ar putea să se lepede de neîncredere și să nu se lase amăgiți de visele mult apuse ale celor ce vor să continue lucrarea desbinării: credincioșii cuprinși acum în sinul bisericii strămoșești nu se vor mai despărți niciodată, numai pentru două cuvinte.

Unificarea religioasă din anul 1948 s-a săvîrșit cu multă trudă și multă bucurie. Din acest motiv este lucrul cel mai cuminte să lucrăm cu rîvnă ori unde și oricînd pentru întărirea credinței ortodoxe și unirea pe veci a fraților romîni.

Aceasta este una din marile bucurii ale vieții creștinești și romînești, și misiunea de căpetenie a oricărui preot și credincios. Să lucrăm cu toată dragostea cu toată sinceritatea și înțelepciunea la întărirea deplină a unității noastre bisericesti fără să așteptăm altă răsplată decît aceea care coboară de sus dela Celce s-a rugat cu înfiorată dorință „ca toți să fie ura”.

Pr. Ioan Geleriu, Pr. Efrem Ganga
Orlat (Sibiu)

SĂ FIM CU TOȚII UNA

La 21 octombrie 1956 se împlinesc opt ani de cînd mîile de delegați ai clerului și credincioșilor greco-catolici din Ardeal s-au adunat la Alba Iulia și au proclamat în numele tuturor credincioșilor greco-catolici, ruperea de biserică Romei papale și reîntoarcerea sau revenirea în sinul Bisericii ortodoxe romîne și astfel s-a săvîrșit actul însemnat al unirii celor două Biserici romînești din Ardeal.

La 21 octombrie 1948 s-au rupt pecetele ce ne legau de Biserica Romei, pecetei puse la anul 1700 de 35 protopopi din Ardeal siliți de grele asupriri și necazuri să-și părăsească legea, datorită căror pecetei de la 1700 unii romîni au devenit greco-catolici pe cînd cei mai mulți au rămas tot ortodocși.

E bine deci să ținem în minte acest adevăr, că pînă la anul 1700 toți romîni din Ardeal am fost ortodocși și numai de atunci încoace unii s-au numit „uniți” sau greco-catolici fiindcă s-au unit cu Biserica Romei și ceilalți ortodocși așa cum s-au numit și au fost întotdeauna.

Acum înțelegem ușor ce însemnează actul de la 21 octombrie 1948: întoarcerea credincioșilor greco-catolici din Ardeal la Biserica și legea lor ortodoxă străbună avută înainte de anul 1700. Cine vă spune altfel, acela vă mînte.

Aceasta se mai poate arăta și așa: E ca și cum un copil a părăsit casa părintească și a plecat departe și a petrecut mulți ani între streini, dar în inima și sufletul său a păstrat vie amintirea casei părintești și niciodată dorul de a se întoarce acasă nu l-a părăsit, dar străinii nu l-au lăsat să se întoarcă. Într-o zi își ia inima în dinți și se întoarce din nou la casa părintească, înfruntînd toate primejdii, unde e așteptat cu dor și drag de familie și bucuria reîntoarcerii și regăsirii este mare, sinceră și deplină. Aceasta s-a făcut la 21 octombrie 1948, cînd credincioșii greco-catolici s-au reîntors la casa părintească, în sinul bisericii ortodoxe romîne de unde au plecat la 1700.

Reîntregirea bisericilor romînești din Ardeal este, așa dar, un act de mare însemnătate, căci se astupă o prăpastie, se coase la loc o ruptură, o sfîșietură în cămașa lui Hristos cea dintr-o bucată. Mai mult: nu se mai zice noi și voi, nici greco-catolici și ortodocși, ci se leagă din nou legătura sufletului romînesc și creștinesc din Ardeal, toți sîntem una în credință, în același botez și în același Domn Iisus Hristos întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl. Se curmă uri și dușmăni, batjocuri și umiliri, lupte fără rost și stricăcioase și vedem cu bucurie, cum zice poetul de demult, că: „eu ți-s frate, tu-mi ești frate, în noi doi un suflet bate”, că avem acelaș Dumnezeu, aceleași slujbe sfînte, aceleași taine dătătoare de viață și mîntuitoare, aceleași rugăciuni calde și pătrunzătoare în limba noastră dulce romînească ca un fagure de miere și ne lucrăm și asigurăm mîntuirea sufletului nostru în aceeași Biserică în care au trăit și și-au mîntuit sufletul moșii și strămoșii noștri. Cei ce zic altfel, mîncinoși sînt, plini de ură și neadevăr, dușmani ai unității sufletului romînesc și creștinesc, fie ei preoți, fie ei mireni.

Într-adevăr unii înstrăinați de legea și sufletul romînesc ne îndeamnă să nu mergem la biserică noastră romînească și strămoșească, să nu ascultăm slujba în limba noastră, ci să mergem la biserică străină, romano-catolică, cu care nu avem nici în clin nici în mîncecă nimic, biserici ai căror conducători au lovit și pingărit în trecut sufletul nostru romînesc și creștinesc din Ardeal. Pe aceștia noi să nu-i ascultăm, ci să

Continuare în pag. 8

Toți romînii mărturisim aceiași credință

Credinciosul Novac Ioan din parohia revenită Noul [Sibiu], mărturisește următoarele despre unificarea bisericească: Am aparținut înainte de Biserica fostă greco-catolică Noul, dar am trecut cu toată bucuria la Biserica ortodoxă, știind că această Biserică este a întregului popor romînesc.

Nu mi-au plăcut înainte dușmăniile ce se iveau între fiii poporului romîn. Se certau înainte preoții între ei, cel ort. cu cel greco-catolic, neținînd seama că sînt romîni. Se dușmănea bărbatul cu soția lui. Erau uniți amîndoi prin taina Sfintei Cununii, locuiau sub același acoperimînt, erau una în casă întru toate, dar cînd plecau duminica la Biserică, dacă nu erau de aceeași credință mergea unul la biserica ortodoxă iar celălalt la biserica greco-catolică. Iată cum două biserici produceau neînțelegeri în sinul familiei, unde după cum știm din sfînta Carte trebuie să stăpînească numai înțelegere și iubire între soți. Făcuseră preoții deosebire la slujbele bisericești, cîntam ort. cu Doamne miluiește-ne, iar gr. cat. cu Doamne îndură-te sau cu duh și spirit, dar noi credincioșii nu vedeam nici-o deosebire în aceasta.

Acum s-a terminat cu toate neînțelegerile din trecut pe chestia credinței: toți romînii mărturisim aceiași credință, ortodoxă veche strămoșească, credință pe care am avut-o și greco-cat. pînă la anul 1700, cînd papa dela Roma și împăratul dela Viena au desbinat pe romînii ardeleni în două.

Credem că unirea aceasta a poporului romîn într-o singură credință este un mare bine pentru noi, pentru că nu ne mai dușmănim și nu ne mai certăm între noi. Această unire va rămîne și-n viitor, căci nu se va mai găsi nimeni să desbina poporul romîn pe chestia credinței.

* * *

La noi acasă

Credinciosul revenit Miron Tatu din Nucet (Sibiu) ne scrie următoarele: Gîndul de a fi la un loc cu frații noștri ortodocși în aceiași biserică

Urmare din pag. 7-a

urmăm glasul singelui și al conștiinței noastre și să rămînem uniți în jurul sfintelor noastre altare străbune,

Să ne aducem aminte, cit de greu a fost și cit de amar am trăit înainte de 1918! Eram împărțiți în mai multe țări și cu cit dor am dorit și cită jertfă s-a adus pînă ce-am văzut visul cu ochii: o țară unită, liberă, mare și frumoasă, cu un popor harnic și cinstit. Cit sîntem de fericiți, că sîntem cu toții una și azi și că putem cu toții și datorii sîntem să muncim pentru ridicarea și înflorirea patriei noastre dragi! Ce frumoasă este această unire și această muncă unită pentru mărirea patriei noastre! Cum vom numi oare pe acela care ar vrea să strice această unitate a patriei noastre? Nu săvirșește el oare un păcat de zefertat cînd ar căuta să strice unitatea patriei? Tot așa este și cu unirea sau reintregirea bisericească; acela care lucrează împotriva ei, păcătuiește. Ce este mai frumos: a uni sau a desbina? A aduna sau

și după moarte în același cimitir, s-a putut realiza numai astăzi, cînd adevărata libertate de credință domnește în țara noastră.

În Biserica ortodoxă ne simțim la noi acasă și sîntem fericiți căci copiii noștri nu se vor mai batjocori unii cu alții, ci vor trăi în bună înțelegere, clădind pacea și bunăstarea pe seama lor".

Slujesc cu drag

Cîntărețul bisericesc Ioan Bucur din Gănești [Tîrnăveni], fost cîntăreț gr. cat. din 1914, își spune părerea despre reintregirea bisericească, așa:

„Referitor la unificarea Bisericilor romînești, sînt de părere că s-au făcut foarte bine pentru neamul romînesc din Ardeal. Noi romînii ne simțim bine avînd aceeași credință și fiind toți într-o Biserică.

În calitate de slujitor al Bisericii promit că-mi voi da toată silința spre a sluji cu drag această credință, a întregului neam romînesc.“

Iar credinciosul revenit Hălmaciu Teodor din aceeași parohie se exprimă astfel:

„Unificarea bisericilor romînești pentru poporul nostru romînesc a fost un eveniment istoric însemnat și bun, pentru că noi romînii acum sîntem toți una, în aceeași lege strămoșească.

Noi frații romîni nu ne mai batjocorim unii pe alții și nu mai este ură între noi romînii.

Credința mi-a rămas aceeași și nu sînt nemulțumit, ci chiar socotesc că este un bine pentru neamul nostru și pentru legea romînească“.

* * *

De aceeași părere este și cîntărețul revenit Ilarie Truța din parohia Seuca [Tîrnăveni]:

„Unificarea este un bine pentru noi romînii, că toți avem acum aceeași credință și sîntem la aceeași biserică a strămoșilor noștri.

Promit că voi sluji cu drag și rîvnă biserica și credința una și aceeași a întregului neam romînesc“.

a risipi? A clădi sau a dărîma? A împăciui sau a învrăjbi? A înălța credința prin unire sau a o micșora? Cum vom numi așa dar pe acela care vrea să strice unitatea de credință a sufletului nostru și să strice ceea ce s-a făcut la 1948? Să nu lăsăm să se întimple așa ceva, ci să fim și să rămînem cu toții una. Aceasta ne-o cere și Domnul nostru Iisus Hristos, să fim cu toții una, așa cum El cu Tatăl una este; una în credință, în dragoste, care ne încheagă într-un trup și suflet, și una în nădejdea zidirii unei Biserici vii în Ardeal, care să ne asigure unitatea în credință, în cadrele aceleiași patrii romînești, pentru mîntuirea sufletelor noastre și binele poporului drept credincios.

Chemăm să vină cu noi și alături de noi pe toți acei care au dorul de muncă și dragoste pentru Biserică, patrie și popor, care pun mai presus de orice înfrățirea noastră creștinească și romînească în sinul Bisericii strămoșești.

Protopop Iuliu Man

De ieri și de azi

Eram preot tinăr, trimis de către autoritatea bisericească din Blaj să mă îngrijesc de îndrumarea duhovnicească a credincioșilor greco-catolici din parohia Săcădate. În comună erau trei biserici, avînd fiecare un număr de credincioși, cari în raporturile lor cetățenești trăiau în cea mai bună înțelegere, deși o parte dintre ei erau măghitari avînd religia evanghelic-lutherană. Majoritatea romînilor erau ortodocși, iar restul greco-catolici.

După ce m-am instalat în parohie, în primul rînd am căutat să-mi cunosc colegii, cărora le-am făcut o vizită acasă. Cu multă plăcere îmi amintesc, că bătrînul preot ortodox Constantin, m-a primit cu afita căldură, încît din clipa aceea nu l-am mai agrăit cu cuvintele „Părinte Constantine“, ci simplu ca pe o rudenie de sînge „moșule“ iar dînsul îmi zicea „Nicolae“ ca unui nepot. Această bună înțelegere am avut-o și în ce privește îndatoririle ce le avem unul fiecare față de credincioșii noștri, cari știau că atunci, cînd unul din noi lipsea din comună, să-l cheme pe celălalt sau în cazuri urgente să cheme preotul cel mai apropiat. La nunți, la înmormintări și la alte ocazii, eram întotdeauna amîndoi și atunci cînd credincioșii o cereau făceam sfînta slujbă împreună. Îndeosebi la sf. maslu serveam amîndoi și numai cînd serveam mai mulți, chemam preoți din satele vecine.

Ca preot mai tinăr slujeam întotdeauna în partea stîngă și primeam cu multă plăcere sfaturile și îndrumările pe care mi le da „moșul părinte“. Credincioșii în duminici și sărbători mergeau fiecare la Biserica lor, și de multe ori se întreceau în ce privește dotarea cu cele necesare a lăcașului sfînt și în buna îngrijire și chitvernire a averii bisericești. Treceți dela o confesiune la alta nu erau, fiecare rămînea credincios al Bisericii în care s-a pomenit.

După vre-o cîțiva ani, cînd „moșul“ a trecut la cele veșnice, m-am dus imediat la casa fostului părinte Constantin, am ingenunchiat cu cernic și cu ochii înlăcrimați m-am rugat lui Dumnezeu pentru odihna lui veșnică, după care am îndeplinit cele prescrise în rînduiala noastră bisericească pentru îngroparea preoților, care era la fel pentru preoții ortodocși ca și pentru cei gr. cat.

La înmormintarea părintelui Constantin am servit în rînd cu protopopul și preoții ortodocși. La sfîrșit printr-o scurtă cuvîntare mi-am luat rămas bun pentru totdeauna dela „moșul“, promițîndu-i că în rugăciunile mele la masa sf. Altar îl voi pomeni tatnic ca pe un bun părinte...

Această frumoasă și bună tradiție am continuat-o pînă în toamna anului 1948, cînd bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să vedem realizat gîndul de a putea strînge la masa aceleiași sf. Altar fiii credincioși din cele două Biserici romînești ardeleni.

Astăzi preotul ortodox, părintele Ioan, se îngrijește de îndrumarea duhovnicească a tuturor romînilor din comună, credincioșii cercetează regulat sf. Biserică și ascultă de părintele lor sufletesc, cu aceeași dragoste cum ascultam cu toții înainte de asta cu vreo 30 de ani de povețele părintelui Constantin.

Preot Nicolae Geangalău

Cel mai mare bine

Credincioasa revenită Veronica Șerban din Bozias (Tîrnăveni) scrie următoarele:

Unirea bisericilor ortodoxă cu cea unită din Ardeal o adus cel mai mare bine pentru noi romînii. Și iată pentru ce: Pînă la unire, eram tot certați unii cu alții pe chestia credinței. Acum nu mai sînt certuri și neînțelegeri. Acum nu ne mai întrebăm că oare cutare sau cutare romîn este ortodox sau unit.

Acum ești romîn, ești ortodox.